

Sygn. akt III Ca 260/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Magdalena Hupa-Dębska

Sędzia SO Lucyna Morys-Magiera (spr.)

Sędzia SR (del.) Roman Troll

Protokolant Aldona Kocięcka

po rozpoznaniu w dniu 11 czerwca 2014 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z powództwa P. S.

przeciwko K. S.

o uchylenie obowiązku alimentacyjnego

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Zabrze

z dnia 26 listopada 2013 r., sygn. akt III RC 384/13

oddala apelację.

SSR (del.) Roman Troll SSO Magdalena Hupa-Dębska SSO Lucyna Morys-Magiera

Sygn. akt III Ca 260/14

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 7 maja 2013 r. powód P. S. wystąpił o uchylenie obowiązku alimentacyjnego wobec pozwanej K. S.. W uzasadnieniu wskazał, że płaci obecnie alimenty na córkę w kwocie 600 zł oraz koszty komornicze w wysokości 50 zł. Spłaca ponadto kredyt zaciągnięty na zakup laptopa dla pozwanej. Rata kredytu wynosi 120 zł. Podniósł, iż od 4 kwietnia bieżącego roku jest osobą bezrobotną i będzie otrzymywał zasiłek w wysokości 816 zł netto. Podał także, iż alimenty na rzecz córki oraz rata kredytowa wynoszą łącznie 770 zł, a na utrzymanie pozostaje mu kwota 46 zł. Powód wskazał ponadto, że pozwana jest pełnoletnia i mogłaby podjąć pracę.

W odpowiedzi pozwana wniosła o oddalenie powództwa. Uzasadniając swoje stanowisko wskazała, że od czasu zawarcia ugody w poprzedniej sprawie o alimenty okoliczności, na podstawie których powód zobowiązał się łożyć alimenty na jej rzecz, nie uległy zmianie. Sytuacja pozwanej zmieniała się natomiast w ten sposób, iż w związku z rozpoczęciem studiów w (...) w Z. zwiększyły się jej koszty utrzymania. Dochody matki pozwanej zaś nie pozwalają jednakże na pełne zaspokojenie tych potrzeb. Jej wynagrodzenie wynosi 1359,76 zł netto. Pozwana podniosła ponadto, że wykryto u niej niezłośliwy nowotwór sutka i z tego powodu pozostaje pod opieką onkologiczną. Wskazała również, że laptop został zakupiony przez jej matkę, a kredyt powód zaciągnął na poczet dokonania wzajemnych rozliczeń

pomiędzy nim a matką pozwaną, wynikających z ustania wspólności małżeńskiej. Podniosła, że powód przebywał za granicą w celach zarobkowych, a obecnie mieszka u swoich rodziców i pozostaje na ich utrzymaniu.

Na rozprawie w dniu 30 sierpnia 2013 r. pozwana była skłonna zawrzeć ugodę na kwotę 500 zł. Powód na tej samej rozprawie wystąpił z żądaniem alternatywnym domagając się obniżenia tych alimentów w sytuacji, gdyby ich uchylenie stało się niemożliwe. Ostatecznie w zakresie obniżenia alimentów swe stanowisko sprecyzował wnosząc o ich obniżenie do kwoty po 300 zł miesięcznie.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 26 listopada 2013r. Sąd Rejonowy w Zabrzu w pkt 1 obniżył alimenty powoda P. S. na rzecz pozwanej K. S. ustalone ugodą zawartą przed Sądem Rejonowym w Zabrzu z dnia 17 listopada 2010 roku w sprawie III RC 485/10 z kwoty po 600 (sześćset) złotych miesięcznie do kwoty po 500 (pięćset) złotych miesięcznie płatne do rąk pozwanej K. S. do dnia 15-go każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat począwszy od 07 maja 2013 roku; w pkt 2 pozostałym zakresie powództwo oddalił; w pkt 3 odstępując od obciążenia stron kosztami sądowymi oraz w pkt 4 zasądził od powoda P. S. na rzecz pozwanej K. S. kwotę 402 (czteryście dwa) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego.

Sąd Rejonowy ustalił, że wysokość dotychczasowych alimentów w kwocie po 600 zł miesięcznie została ustalona ugodą stron zawartą w dniu 17 listopada 2010 r. przed Sądem Rejonowym w Zabrzu w sprawie o sygn. akt III RC 485/10. W chwili zawierania ugody powód zamieszkiwał u znajomych. Przekazywał im z tego tytułu 200 zł na opłaty. Spłacał debet w wysokości około 6.000 zł. Zarabiał około 1600-1700 zł netto miesięcznie. Pozwana miała 18 lat i uczęszczała do Ogólnokształcącej Szkoły (...) w Z.. Przygotowywała się do egzaminu maturalnego. Matka pozwanej pracowała w wymiarze pół etatu w izbie wytrzeźwień i zarabiała około 1137,09 zł netto miesięcznie. Prócz tego była zatrudniona na pół etatu w firmie (...) z wynagrodzeniem w kwocie 520 zł netto miesięcznie. Prowadziła też własny zakład fotograficzny. Spłacała kredyt w ratach po 480 zł miesięcznie, zaciągnięty wraz z ojcem pozwanej w kwocie 20.000 zł.

Do jej wydatków należał czynsz z wodą – 350 zł miesięcznie, prąd – 300 zł co dwa miesiące, gaz – 3000 zł za rok, Internet i telewizja kablowa – 92 zł. Ubezpieczenie mieszkania wynosiło 300 zł rocznie, podatek od nieruchomości – 92 zł, ubezpieczenie garażu – 74 zł rocznie. Za książki dla pozwanej jej matka płaciła co najmniej 100 zł, za ubezpieczenie w szkole – 40 zł, komitet rodzicielski – 100 zł, plenery malarskie – 1700 zł. Pozwana chciała kontynuować kształcenie w Akademii (...) i w tym celu uczęszczała na specjalne zajęcia w klubie (...). Koszt zajęć wynosił 350 zł miesięcznie, koszty materiałów do szkoły (m.in. brystoli, farb, pędzli, rozpuszczalników, gipsu, ołówków) – około 150 zł miesięcznie. Matka pozwanej ponosiła też koszty wyjazdów córki na wystawy. Za bilet miesięczny pozwanej płaciła 56 zł, za telefon komórkowy na kartę – 25 zł. Pozwana leczyła się z powodu alergii, na leki przeznaczała około 50-60 zł miesięcznie. Leczyła się również u ginekologa z powodu torbieli i przyjmowała w związku z tym leki hormonalne za cenę 40 zł miesięcznie.

Od chwili orzekania, jak podał Sąd pierwszej instancji, w poprzedniej sprawie o alimenty minęły 3 lata. Stwierdził, że powód ma obecnie 53 lata.

Do końca marca bieżącego roku pracował w firmie (...), obecnie (...). Został zwolniony po powrocie z urlopu bezpłatnego, podczas którego przebywał w celach zarobkowych w Niemczech. Urlop bezpłatny otrzymał w okresie od listopada 2012 r. do końca lutego 2013 r. W Niemczech pracował jako dozorca i zarabiał 700-800 euro miesięcznie. W Polsce zarabiał średnio 1600 zł netto miesięcznie.

W kwietniu bieżącego roku zarejestrował się w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotny z prawem do zasiłku. Świadczenie, po odliczeniu alimentów, wynosi 269 zł. Mieszka u rodziców, którzy są emerytami i ponoszą opłaty związane z utrzymaniem mieszkania. Matka powoda otrzymuje emeryturę w wysokości około 500 zł, ojciec pobiera emeryturę górniczą w kwocie powyżej 2.000 zł. Od momentu, gdy powód utracił pracę, nie partycypuje w kosztach utrzymania mieszkania i wyżywienia. Czynsz za mieszkanie wynosi 772 zł miesięcznie, prąd – 135 zł co dwa miesiące, gaz – 42 zł co dwa miesiące, telefon stacjonarny – 46 zł miesięcznie, telewizja kablowa – 66 zł miesięcznie. W 2011 r. powód zaciągnął kredyt w kwocie 3.000 zł, gdzie rata wynosi 120 zł miesięcznie. Pozostało mu do spłaty jeszcze 491

zł, przy czym w miesiącu październiku bieżącego roku nie uregulował raty w terminie. Nadal spłaca debet w kwocie 5800 zł.

Powód jest właścicielem samochodu marki S. (...) wyprodukowanego w 2001 r. Ukończył kurs obsługi wózków widłowych i pracował przy ich obsłudze przez 5 lat. Nie ma kontaktu z córką. Nie posiada oszczędności, pieniądze zarobione w Niemczech przeznaczył na spłatę długów i alimenty.

Odnosnie pozwanej ustalono, że ma 21 lat. W czerwcu 2011 r. ukończyła liceum ogólnokształcące i rozpoczęła trzyletnią naukę w systemie dziennym w Kolegium Nauczycielskim Języków Obcych w Z.. Studiuje obecnie na ostatnim roku, nauka w szkole jest nieodpłatna. Od lutego 2014 r. zamierza kontynuować kształcenie na Uniwersytecie (...) w K., by w czerwcu 2014 r. zdobyć tytuł licencjata. Nauka będzie się odbywała w systemie zaocznym, a jej koszt wyniesie jednorazowo około 800-900 zł. Pozwana będzie się kształciła równocześnie w kolegium i na uniwersytecie. Pozwana mieszka z matką, która pracuje jako opiekun medyczny w izbie wytrzeźwień i otrzymuje wynagrodzenie w wysokości około 1300 zł netto miesięcznie. Do jej wydatków należy czynsz – 178 zł miesięcznie, gaz – 221 zł miesięcznie, prąd – 60 zł miesięcznie. Pozwana ponosi koszty zakupu książek, sporządzania kserokopii, biletu miesięcznego – 75 zł, opłat za Internet – 65 zł oraz telefon – 60 zł. Na kosmetyki i chemię gospodarczą przeznaczą 150 zł miesięcznie. W związku z kształceniem w szkole językowej, wyjeżdża na zagraniczne wyjazdy. W tym roku 2 tygodnie spędziła w Grecji, co kosztowało około 600 zł. Za tę samą cenę była w kwietniu w Niemczech. U pozwanej zdiagnozowano niezłośliwy nowotwór piersi. Jest pod stałą kontrolą onkologiczną i ginekologiczną. Przyjmuje leki hormonalne, które kosztują około 30 zł miesięcznie. Pozwana co 4-5 miesięcy uczęszcza na wizyty do ginekologa. Wykonuje wówczas badania, w tym USG i cytologię, co wiąże się z wydatkiem w kwocie około 150 zł, łącznie z wizytą. W sezonie letnim odczuwa dolegliwości alergiczne i kupuje wówczas leki. W lutym 2011 r. matka pozwanej kupiła dla niej laptopa za cenę 2789 zł.

Sąd Rejonowy ustalił, że okoliczne urzędy pracy dysponują ofertami zatrudnienia głównie dla osób bez kwalifikacji zawodowych. Kilka ofert skierowanych jest ponadto do osób, które posiadają uprawnienia do obsługi wózków widłowych, też na stanowisku elektronika i magazyniera. Proponowane wynagrodzenie waha się w granicach od 1600 zł do 2775 zł brutto miesięcznie.

Powyższy stan faktyczny został ustalony na podstawie dokumentów złożonych do akt Sądu Rejonowego w Zabrze o sygn. III RC 485/10, dowodów z dokumentów zgromadzonych w sprawie oraz przesłuchania stron.

W tym stanie rzeczy uznał Sąd pierwszej instancji, iż zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego można żądać na podstawie art. 138 krio w razie zmiany stosunków. Obowiązek alimentacyjny rodziców wobec dziecka wynika natomiast z treści art. 133 § 1 krio, w myśl którego rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania. Wskazał, że zakres świadczeń alimentacyjnych określa art. 135 § 1 krio, uzależniając go od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego.

Porównując obecną sytuację stron z ich sytuacją w chwili zawierania ugody w poprzedniej sprawie o alimenty Sąd Rejonowy doszedł do wniosku, iż doszło do zmiany stosunków, o której mowa w art. 138 krio. Sytuacja zawodowa i materialna powoda pogorszyła się, bowiem po powrocie z urlopu bezpłatnego, powód został zwolniony z pracy. W chwili zawierania ugody w poprzedniej sprawie powód zarabiał około 1600-1700 zł netto miesięcznie. Obecnie powód jest zarejestrowany jako bezrobotny, a po odliczeniu alimentów od świadczenia, które pobiera, pozostaje mu 269 zł. Jednocześnie jednakże jego sytuacja materialna jest stosunkowo stabilna dzięki wsparciu ze strony rodziców. Powód zamieszkuje z matką i ojcem, którzy osiągają dochody z emerytur w łącznej wysokości co najmniej 2500 zł netto miesięcznie. Powód nie partycypuje w kosztach utrzymania mieszkania ani w kosztach żywienia. Podkreślił, że z informacji okolicznych urzędów pracy wynika, że dysponują odpowiednimi dla powoda ofertami zatrudnienia. Gdyby zatem powód w pełni wykorzystywał swoje możliwości zarobkowe, mógłby liczyć przynajmniej na minimalne wynagrodzenie, które pozwoliłoby mu na wywiązanie się z obowiązku alimentacyjnego wobec pozwanej. Wskazał, że możliwości majątkowe i zarobkowe zobowiązanego, o których mowa w art. 135 § 1 krio, nie mogą być utożsamiane

z rzeczywiście osiąganymi dochodami. Obejmują one także dochody, które zobowiązany mógłby osiągać, lecz ich nie osiąga z przyczyn niezaskądnych na usprawiedliwienie. W związku z tym, w sytuacji, gdy na rynku pracy są oferty, których wymagania powód spełnia, lecz mimo to nie jest zatrudniony, pozostaje w zasadzie na utrzymaniu rodziców i nie ma żadnych przyczyn, które by go usprawiedliwiały, powód jest nadal zobowiązany do alimentacji pozwanej.

Uznał zatem Sąd Rejonowy, że żądanie uchylenia obowiązku alimentacyjnego z tego powodu w żaden sposób nie zasługuje na uwzględnienie i zasadnym było jego oddalenie. Należało jedynie uwzględnić fakt, iż dochody, które potencjalnie mógłby otrzymać są nieznacznie niższe od tych, które osiągał uprzednio i z tych powodów żądanie w zakresie obniżenia stało się zasadnym, ale nie aż do takiej kwoty, której domagał się powód.

Wskazał, że sytuacja pozwanej zmieniła się o tyle, że nie ponosi już wydatków związanych z przygotowaniem do kształcenia artystycznego, które kształtowały się na poziomie 500 zł miesięcznie i obejmowały cenę kursu oraz materiałów. Wprawdzie pozwana kształci się nadal w Kolegium Nauczycielskim Języków Obcych w Z., ale nauka w szkole jest nieodpłatna, a przy tym pozwana studiuje w miejscu swego zamieszkania. W związku z tym nieznacznie zmniejszyły się również usprawiedliwione potrzeby pozwanej, co musiało skutkować modyfikacją obowiązku alimentacyjnego powoda. Wskazał jednak nadto, że pozwana jest już dorosłą kobietą i jej wydatki, nie kwestionowane przez powoda, związane z utrzymaniem, są większe. Zdaniem Sądu mając świadomość tych kosztów powód powinien wykazać się większą starannością w poszukiwaniu pracy, aby móc realizować swój obowiązek alimentacyjny, podczas gdy pozwana planuje dalsze kształcenie na Uniwersytecie (...) w K., co wiąże się z jednorazowym wydatkiem około 800-900 zł, nie jest w stanie samodzielnie się utrzymać i z tych też przyczyn powództwo o uchylenie obowiązku alimentacyjnego nie mogło zostać uwzględnione. Nie zmieniła się jednocześnie w istotny sposób sytuacja zdrowotna pozwanej. Pozwana jak dotychczas pozostaje pod kontrolą ginekologiczną i alergologiczną.

W sytuacji, gdy nieznacznie zmniejszyły się zarówno możliwości zarobkowe i majątkowe powoda, jak i usprawiedliwione potrzeby pozwanej, obowiązek alimentacyjny powoda wobec pozwanej według Sądu Rejonowego musiał zostać zmodyfikowany. Z tego względu kwota alimentów została zmniejszona o 100 zł, tj. z kwoty 600 do kwoty 500 zł miesięcznie, mając też na uwadze stanowisko pozwanej, która wyrażała chęć zawarcia ugody przy tej kwocie. W przedmiocie obowiązku alimentacyjnego rozstrzygnięto na podstawie art. 138 krio w zw. z art. 133 § 1 krio i art. 135 § 1 i 2 krio.

O kosztach sądowych orzeczono zgodnie z art. 102 k.p.c. i art. 100 k.p.c. w zw. § 6 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Apelację od tego wyroku w zakresie pkt 1 i 4 wniosła pozwana, domagając się jego zmiany poprzez oddalenie powództwa w całości i obciążenie powoda kosztami procesu za obie instancje, ewentualnie jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania z uwzględnieniem kosztów postępowania apelacyjnego.

Skarżąca uzasadniała, iż doszło do mylnego uznania istotnej zmiany stosunków uzasadniającej uwzględnienie powództwa, bowiem świadczenia rodziców powoda wynoszą łącznie 3500zł a nie 2500zł miesięcznie, natomiast dla samego powoda istnieją odpowiednie oferty pracy za wynagrodzeniem pozwalającym na wywiązanie się z obowiązku alimentacyjnego, jednakże pozwany nie wykorzystuje w pełni swoich możliwości zarobkowych. Jej zdaniem aktualna sytuacja życiowa powoda jest jedynie tymczasowa, nie ma charakteru stałego i wkrótce ulegnie poprawie, jeżeli powód zdecyduje się skorzystać z istniejących ofert.

Pozwana podnosiła, iż jej usprawiedliwione potrzeby wzrosły, co wynika ze złożonego do akt zestawienia, bowiem obecnie studiuje i zamierza kontynuować naukę.

Powód wniósł o oddalenie apelacji pozwanej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej nie mogła odnieść skutku.

Wbrew stanowisku skarżącej Sąd pierwszej instancji prawidłowo poczynił ustalenia faktyczne w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia sporu w niniejszej sprawie, opierając je o konkretne środki dowodowe, wskazane wyczerpująco w uzasadnieniu kwestionowanego orzeczenia.

Nie doszło przy tym, zdaniem Sądu Okręgowego, do zarzucanej w apelacji sprzeczności tychże ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Ustalenia Sądu pierwszej instancji zatem Sąd Odwoławczy uznał za własne, bez konieczności ponownego przytaczania. Zostały one ponadto uzupełnione o okoliczności wynikające z oświadczeń stron złożonych na rozprawie odwoławczej, zgodnie z którymi obecnie powód nie otrzymuje już zasiłku dla bezrobotnych z uwagi na wyczerpania okresu zasiłkowego.

Powód usiłował nadto znaleźć zatrudnienie, jednakże składający oferty nie przyjęli go z powodu wieku. Nie poprzestając na tym, powód starał się o rozszerzenie swoich kwalifikacji, korzystając z kursu finansowanego przez Urząd Pracy w celu zdobycia dodatkowych kwalifikacji w kierunku preferowanym przez pracodawców w jego okolicy; rozpoczął bowiem kurs magazyniera i operatora wózka widłowego. Jak podawał powód, korzysta w utrzymaniu z pomocy finansowej rodziców, bowiem uzyskiwane środki są przeznaczane na obciążające go świadczenia alimentacyjne w drodze egzekucji komorniczej, stara się spłacić debet na koncie.

Analizując motywy wskazane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku uznał Sąd drugiej instancji, iż także one zasługują na aprobatę; tym samym uznano zaskarżony wyrok za trafny. Kwestionowane przez pozwaną rozstrzygnięcie znalazło bowiem oparcie zarówno w ustalonym stanie rzeczy, jak i obowiązujących regulacjach prawnych.

Stwierdzić zatem wypada, że Sąd pierwszej instancji należycie zbadał i ocenił zdolności finansowe powoda i realnie zweryfikował sytuację obu stron; zważył bowiem, że powód został zwolniony z pracy, utracił zatrudnienie nie ze swojej winy, starał się ponadto o inne zatrudnienie. Zdaniem Sądu Odwoławczego więc odpowiednio ocenił możliwości finansowe powoda, podobnie jak sytuację życiową i majątkową pozwanej w aspekcie jej usprawiedliwionych potrzeb życiowych podlegających zaspokojeniu ze świadczenia alimentacyjnego. Słusznie bowiem wskazał, że pozwana już nie kształci się w kierunku artystycznym, z czym wiązały się dotychczasowe jej wydatki na dodatkowe zajęcia i materiały w łącznej wysokości po 500zł miesięcznie. W związku z nauką w kolegium językowym pozwana nie ponosi już kosztów szkoleń artystycznych, zatem powyższa kwota odpadła z jej budżetu.

W świetle powyższych rozważań za niezasadny należało uznać zarzut niesłusznego przyjęcia zaistnienia w niniejszej sprawie istotnej zmiany stosunków uzasadniającej obniżenie alimentów należnych pozwanej od powoda. Z jednej bowiem strony powód utracił dotychczasowe zatrudnienie oraz następnie także zasiłek dla bezrobotnych, a z drugiej strony pozwana w związku ze zmianą kierunku nauki zakończyła zajęcia wiążące się z dodatkowymi wydatkami.

Kwestia świadczeń pobieranych przez rodziców powoda, którzy wspomagają go finansowo, została nadto wyjaśniona przez Sąd Rejonowy prawidłowo, w oparciu o zaoferowane dowody; ma ona jednakże znaczenie drugorzędne w związku z przedmiotem niniejszego postępowania.

Jeżeli natomiast chodzi o możliwość zmiany sytuacji życiowej i majątkowej po stronie powoda, na którą powołuje się pozwana, godzi się wskazać, iż w razie zmiany okoliczności faktycznych, która uzasadniałaby ingerencję w dotychczasowe rozstrzygnięcie alimentacyjne, obie strony mają możliwość domagania się zmiany orzeczenia w przedmiocie świadczenia alimentacyjnego powoda względem pozwanej.

Wobec tego oddalono apelację pozwanej jako bezzasadną, w oparciu o przepis art. 385 kpc.

SSR (del.) Roman Troll SSO Magdalena Hupa–Dębska SSO Lucyna Morys– Magiera